

ГАЗЕТА ХАРКІВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АКАДЕМІЇ КУЛЬТУРИ БУРСАЦЬКИЙ УЗВІЗ

№2 (17), травень 2012 року

НАШІ ЮВІЛЯРИ

ВІТАННЯ З НАГОДИ ЮВІЛЕЮ талановитому керівнику, видатному вченому, відданому справі педагогу, нашому ректору ВАСИЛЕВІ МИКОЛАЙОВИЧУ ШЕЙКУ!

Вельмишановний Василю Миколайовичу!

У ці святкові травневі дні прийміть глибоку вдячність за понад двадцятирічну на посаді ректора копітку працю з удосконалення нашого навчального закладу, за його збереження в складні 90-ті роки, за розквіт у ХХІ столітті.

Як талановитий організатор Ви доклали чимало зусиль, щоб очолювана Вами академія стала унікальним взірцем творчого синтезу найкращих педагогічних традицій та сміливих новаторських ініціатив в ім'я культурного процвітання нашої країни. Завдяки Вашій далекоглядності заклад трансформувався з інституту з двома факультетами в академію, де здійснюють підготовку висококваліфікованих фахівців за тринадцятьма напрямками підготовки та спеціальностями з шести галузей знань на восьми факультетах. Ваша прозорливість сприяла впровадженню в Україні таких нових навчальних спеціальностей як культурологія, соціальна педагогіка, наукових галузей – культурологія, соціальні комунікації.

Шановний Василю Миколайовичу! Пишаємося Вашим вагомим внеском як ученого в розвиток вітчизняної науки, тим, що Ви брали безпосередню участь у підписанні Болонської декларації, очолюєте Асоціацію культурологів України, а Ваші монографії, підручники, навчальні посібники незмінно користуються попитом серед студентів, учених не лише нашої академії, сприяючи благородній справі професійної підготовки фахівців, людей з високим рівнем громадянської відпові-

дальності. Від усього серця ми вдячні Вам за наукове керівництво та підтримку, завдяки яким академія сьогодні має майже 40 докторів наук, професорів, десятки викладачів з державними почесними званнями народного артиста, заслуженого діяча мистецтв, заслуженого артиста та працівника культури.

Ваші демократичність, людяність сприяли розвитку студентського самоврядування, обранню студентів у вчену раду академії, делегатами конференції трудового колективу, безпосередній участі студентської групи у вирішенні питання переведення з контрактної форми навчання на державну. Студенти всіх факультетів цінують щосеместрові зустрічі з Вами, вдячні за розуміння їх потреб і проблем.

Викладачі, співробітники, студенти захоплюються Вашими непохитністю та енергійністю в обстоюванні ідеалів, оптимізмом і життєрадісністю, незважаючи на складнощі та соціальні обставини. Завдяки Вашій справедливості та професіоналізму іржа корупції не торкнулася науково-педагогічного колективу академії. Раді, що свій ювілей Ви зустрічаєте в розквіті творчих сил та розмаїтті наукових проектів.

Василю Миколайовичу! Бажаємо Вам міцного здоров'я, родинного благополуччя, монолітної згуртованості Ваших учнів і невичерпної наснаги! Хай зігріває Вас людська доброта за все, що Ви зробили, на довгі літа!

Ректорат
Студрада

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

ШЕЙКО ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ – доктор історичних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, член-кореспондент Національної Академії мистецтв України, дійсний член Української академії наук, Російської гуманітарної академії, Міжнародної академії інформатизації, тривалий час був головою Експертної ради з питань мистецтвознавства ВАК України.

Народився 9 травня 1942 року в м. Охтирка Сумської області. У 1959 році закінчив з відзнакою музичну школу, в 1963 році – Білгородське музичне училище за спеціальністю «Народні інструменти», в 1968 році – Харківський державний інститут культури (спеціальність – диригент оркестру народних інструментів, викладач).

У 1971 році закінчив аспірантуру Інституту історії Академії наук СРСР (кандидатська дисертація на тему «Розвиток системи управління в області культури (20-30-ті рр.)»). У 2002 році захистив докторську дисертацію на тему «Історико-культурологічні концепції цивілізованої еволюції в епоху глобалізму (кінець XIX – початок XX ст.)» у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна.

Усе трудове життя Василя Миколайовича пов'язане з ХДАК: у 1971 – 1989 рр. – старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри, декан, проректор з наукової роботи, з 1989 року – ректор. Створив та очолює кафедру історії та теорії культури (з 1986 р.). При безпосередній участі В. М. Шейка в ХДАК було створено також аспірантуру, докторантуру, спецради, введено 10 нових спеціальностей, зокрема 6 мистецьких, за якими готуються магістри, кандидати, доктори наук.

Очолюваний ним навчальний заклад отримав статус академії і став одним з провідних центрів мистецько-культурологічної освіти в Україні.

Завдяки зусиллям В. М. Шейка до академії залучено чимало видатних митців, учених та організовано чимало студентських творчих колективів з багатьох видів та жанрів мистецтв, в яких виховано понад 200 лауреатів міжнародних та всеукраїнських конкурсів і фестивалів. Це і студентський театр народного танцю «Заповіт», і академічний хор, і ансамбль народної музики, і студентський театр естрадної пісні «СТЕП», і фольклорний гурт «Барви» та десятки інших творчих колективів академії, що відомі своїми численними виступами на кращих концертних майданчиках України, країн Західної Європи, Азії, США тощо.

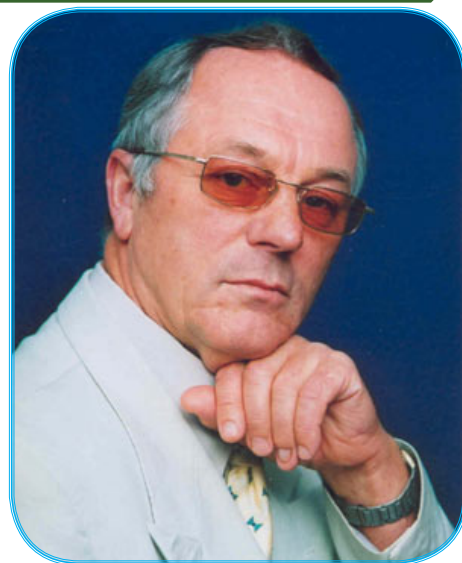
На базі ХДАК при безпосередній участі Василя Миколайовича проводяться щорічні міжнародні наукові конференції, «круті столи», фестивалі, серед яких: «Освіта, культура та мистецтво в добу цивілізаційної цивілізації», «Культура та інформаційне суспільство XXI століття», «Харків у контексті світової музичної культури» та інші.

Завдяки діяльності В. М. Шейка Харківська державна академія культури – єдина серед вищих навчальних закладів культури України увійшла до складу Європейської асоціації бібліотечно-інформаційної освіти та наукових досліджень EUCLID.

В. М. Шейко – талановитий керівник, авторитетний учений, фундатор і визнаний лідер мистецько-культурологічної школи в Україні, автор понад 360 наукових публікацій, зокрема 30 монографій, підручників, навчальних посібників з питань історії та теорії культури.

Науковий доробок та творча діяльність В. М. Шейка широко висвітлені в спеціалізованих культурологічних виданнях та засобах масової інформації.

Серед основних праць – «Історія художньої культури» (у співавторстві, 1997–2003), двотомне видання «Історія української художньої культури» (1999–2003), двотомне монографічне видання «Культура. Цивілізація. Глобалізація

(кінець XIX – початок XXI ст.)» (2001), «Історико-культурологічні аспекти психоаналізу» (2001), «Історія української культури» (2001), підручник «Організація та методика науково-дослідницької діяльності» (2001, 2002, 2003, 2004), підручник «Історія культури» (2004), монографія «Формування основ культурології в добу цивілізаційної глобалізації (друга половина XIX – початок XXI ст.)» (2005, у співавторстві), «Вища освіта в країнах Заходу: соціальні та етичні аспекти» тощо.

Василь Миколайович Шейко очолює авторський колектив багатотомного видання з історії світової художньої культури. Як провідний культуролог неодноразово запрошувався для участі в міжнародних конференціях, симпозіумах та читання лекцій у США, Великій Британії, Німеччині, Нідерландах, Данії, Китаї та інших країнах. Є головою Асоціації культурологів України.

Серед його випускників – народні артисти та заслужені діячі мистецтв України, кандидати та доктори наук.

Василь Миколайович є кавалером орденів «За заслуги» I (2007 р.), II (2004 р.) та III (2002 р.) ступенів. Також нагороджений Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесною відзнакою Харківської облради «Слобожанська слава» (2009 р.) та багатьма медалями.

ЯКИМ МИ, СТУДЕНТИ, ЗНАЄМО НАШОГО РЕКТОРА?!

Ректор Харківської державної академії культури **Василь Миколайович Шейко** є постійним героєм нашої загальноакадемічної газети «Бурсацький узвіз». У своїх численних інтерв'ю він неодноразово зосереджував увагу на тому, яким же має бути сучасний студент, студент XXI століття, зокрема студент Харківської державної академії культури. «Студенти, – за словами Василя Миколайовича, – зараз набагато прагматичніші і ніяк не гірші, ніж були у минулому: якості інші, вимоги інші, цінності інші. І тому треба з порозумінням ставитися до сучасного студента, бо він набагато цивілізованіший і грамотніший. Студент сьогодні може мати увесь світ перед очима, не виходячи з аудиторії все бачити, все чути і все розуміти. Умови для його формування значно кращі і з точки зору демократизму, і з точки зору моралі, і з точки зору особистості. Отже, можливості для серйозного розвитку зараз суттєво збільшилися для молоді. І молодь, я думаю, виправдає всі наші надії, адже саме їй належить майбутнє».

Цікаво, а що ж думають студенти Академії культури про свого ректора, яким вони його знають?

Анастасія Волчкова, 4 курс ф-ту культурології:

– Як відомо, кожна Альма-матер повинна мати своє серце. Добре, коли цим серцем є ректор, котрий не тільки досконало знає свою справу, а й користується великою повагою серед викладачів, студентів, всього

наукового світу. Для мене, студентки-культуролога, Василь Миколайович є особливою людиною. Ще з перших курсів познайомилася із численними підручниками під його авторством, які надихають не просто на навчання, а й на наукову роботу. Дуже подобається те, що ректор завжди розмовляє українською мовою. Отже, знаю нашого ректора як провідного науковця, дослідника, гарного керівника та доброго другу всього студентства.

Юлія Бойко, 4 курс ФК:

– Василя Миколайовича знаю як спеціаліста з проблеми глобалізації культури. Його праці мені дуже допомогли при написанні дипломної роботи.

Оксана Олійник, 4 курс ФК:

– Василя Миколайович є прикладом галантності, вихованості, освіченості та охайності для кожного студента академії. Ми пишаємося ним!

Наталія Ярмач, 3 курс ФБІ:

– Дивлячись на Василя Миколайовича, важко уявити, що цей мужній, виважений, впевнений у собі чоловік колись був таким же студентом, як і ми, здобував нові знання і хвилювався перед сесією.

У його очах світиться розум та людська мудрість, яка приходить лише разом із прожитими роками. Він такий, який він є. І саме в цьому проявляється його шляхетність: не зовнішня – напоказ, а шляхетність його душі. Він – професіонал у своїй справі, справжній охоронець людських багатств – історії, культури, знання...

Анастасія Костіна, 4 курс ФБІ:

– Якщо уявити собі, що наша академія – це корабель, який розсікає хвилі знань, то його капітаном є, звичайно, ректор, з яким нам дуже пощастило. Він має легкий погляд на світ, безмежну любов до життя та багатий внутрішній світ. І саме він створює той затишний настрій в академії, який налаштовує на отримання нових знань.

Олександра Шевченко, 2 курс ДіД:

– Василя Миколайовича часто зустрічаю в коридорах академії привітним і усміхненим. Він уособлює собою елегантного, ввічливого та ділового чоловіка. Іноді здається, що народився саме для батьківства над нашої академією.

Катерина Наріжна, 2 курс ДіД:

– Василя Миколайович постає переді мною як серйозна, рішуча, працьовита людина, здатна вміло керувати всіма справами в академії. Якщо звернути увагу на його ходу, жести, погляд, то відразу можна побачити дух справжнього керівника.

Юлія Костенко, 2 курс ДіД:

– Василя Миколайовича вперше побачила на загальноакадемічному концерті, присвяченому 8 Березня. Мене дуже вразила його щира, красива і милозвучна промова, адресована жіночій аудиторії академії. Його вміння триматися на публіці та висловлювати свої думки захоплює. Він дуже освічений та інтелігентна людина.

Валерій Полковник, 1 ФБІ:

– Уперше побачив ректора 1 вересня на посвяченні в студенти, де він натхненно розповідав нам про майбутній професійний шлях. Згодом неодноразово чув його красномовні промови про Альма-матер у телевізійних передачах. Мене приваблює стиль його мовлення, його харизматичність.

Андрій Степаненко, 4 курс ММ:

– У людині все повинно бути гармонійно: і зовнішній вигляд, і душа, і думки... Так, трохи перефразувавши А. Чехова, можу сказати, що наш ректор В. М. Шейко являє собою приклад для наслідування: приклад розумної, пунктуальної та інтелігентної людини, яка надихає нас, студентів, ставати кращими, як у своїй спеціальності, так і в житті в цілому.

«ЛЕСЬ КУРБАС В КОНТЕКСТІ СВІТОВОЇ ТА ВІТЧИЗНЯНОЇ КУЛЬТУРИ» –

саме під такою назвою 25 лютого у харківському Будинку актора пройшла міжнародна наукова конференція, присвячена 125-річчю від дня народження видатного українського актора, режисера, педагога Леся Курбаса. Із доповідями виступали відомі театрознавці, актори, режисери, культурологи та історики театру. Тут зібралися представники театральної спільноти Харкова, Києва, Львова, Тернополя, США.

Організаторами проведення цього заходу під патронатом Обласного управління культури стали Харківська державна академія культури, Національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського, Харківське міжобласне відділення національної спілки театральних діячів України.

Як же проходила підготовка до Курбасівського свята в Харкові і розповідає завідувач кафедри режисури ХДАК, заслужений діяч мистецтв України Сергій Іванович Гордєєв:

– Кафедра режисури Академії культури активно займається пропагандою творчості Курбаса в Харкові. На кафедрі є наукова тема, яка присвячена вивченню і творчості Леся Степановича, і його педагогічної спадщини. Хотілося б спочатку звернутися до 1993 року, коли в Харкові відбувся міжнародний театральний фестиваль «Березіль-93», де вперше і відбулася показна конференція, присвячена творчості Курбаса. Тоді до Харкова приїхали дуже цікаві спеціалісти: театрознавці, режисери... Це було справжнє свято творчості, яке увійшло в історію як одна з найбільш яскравих сторінок в історії становлення України як самостійної держави, України,

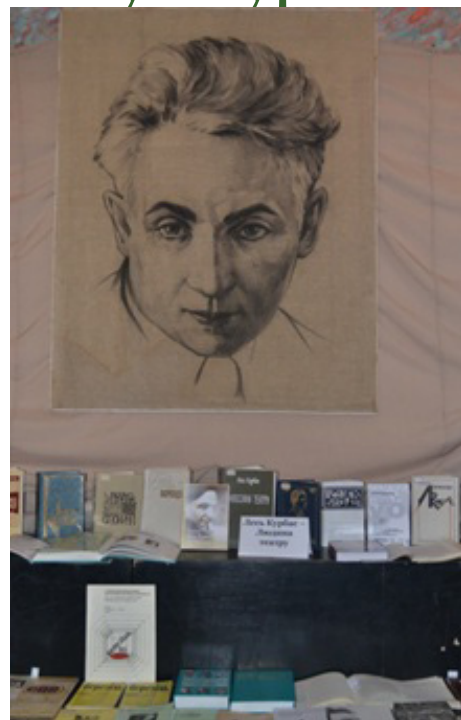
яка може заявити про себе у світі такими цікавими творчими починаннями.

Відтоді ми намагалися продовжувати цю традицію і проводили подібні святкування. Так, 1997 року в Харкові були дні Курбаса і Крушельницького. Ми знову звернулися до конференції, яка дала можливість видати науковий збірник «Леся Курбас. Мар'ян Крушельницький. «Березіль»».

Далі йшла цікава дата – це 100-річчя від дня народження видатної української актриси В. М. Чистякової, однієї з найкращих учениць Леся Курбаса. У 2000 р. ми також провели конференцію і видали збірник матеріалів, який сьогодні є бібліографічною рідкістю.

2007 рік – міжнародна конференція на честь 120-ліття від дня народження Курбаса. Ми вперше заклали традицію відвідування меморіалу родини Курбаса. У рамках цієї конференції влаштовували дуже цікаві дискусії, круглі столи. Звичайно, сама конференція дала нам можливість запросити театрознавців з різних країн. Так, пригадується доповідь американця Дж. Гофланда, який зв'язав образний театр Курбаса «перетворення» з ідеями Слободи – відомого сценографа, який також мав дуже великий вплив на розвиток образної сценографії у світі. Відомий же театрознавець із ГІТЕСу, доцент кафедри історії театру Степанова пов'язала долю Курбаса з розвитком усього театру колишніх союзних республік. Кульмінацією цієї конференції був вечір у театрі ім. Т. Шевченка, який заклав традицію святкування ювілеїв Курбаса спектаклем-композицією на тему його життя.

До проведення цього річної ювілейної конференції були залучені фахівці різних культурних та мистецьких закладів нашого міста. Ініціаторами її проведення знову стали викладачі Харківської державної академії культури. Підготовка до свята розпочалася задовго до його проведення, десь за рік. Працювали спільно з Університетом мистецтв ім. І. Котляревського, Обласним управлінням культури, міжобласним відді-

ленням Національної спілки театральних діячів України. До роботи були залучені музеї Харкова (в їхніх фондах зберігаються цінні матеріали, про які ніхто навіть не здогадувався), бібліотеки (бібліотека імені Короленка та бібліотека ХДАК зробили цікаву тематичну виставку книг), а також театр ім. Т. Шевченка з його музеєм та архівами. Тож дуже багато людей було залучено до того, щоб це ювілейне свято відбулося.

Цікаві факти з історії театру «Березіль» розповіли гості цього річної наукової конференції. З Америки до нас приїхала Верляна Ткач – режисер із української діаспори, а також театрознавець, яка займається дослідженням творчості Леся Курбаса. Вона підготувала цікаву доповідь про те, як взагалі Америка дізналася про існування театру «Березіль». Це сталося 1928 року, коли у Франції на виставці отримав золоту медаль макет художника Меллера, провідного художника «Березоля».

Цікава доповідь була підготовлена Іриною Макарик, професором із Канади, яка, на жаль, не змогла приїхати, але надіслала відеозапис свого повідомлення з чудовими слайдами, і це також внесло особливу ноту в наше засідання.

(Продовження на стор. 5)

ВІДЛУННЯ СПОГАДІВ

Мені вперше вдалося зрозуміти повідомлення про те, що в Літературному музеї Харкова знайшлися листи Курбаса, про які раніше ніхто не знав. Це листи, адресовані І. Дніпровському – одному з найбільш відомих українських репертуарних драматургів 20–30-х рр. ХХ ст. У листах мова йшла про те, як саме створювався один зі спектаклів у театрі «Березіль» за п'єсою «Яблуневий полон».

Під час конференції відбулася і презентація бібліографічного покажчика «Творчий спадок Леся Курбаса у ХХІ ст.», над укладанням якого працював разом із завідувачем бібліографічного відділу бібліотеки ХДАК Світланою Євсеєнко. Так, останніми роками стали публікувати архіви КДБ, де багато можна побачити того, про що тільки здогадувалися. Сьогодні ці архіви розсекречені. Вони дають можливість прослідкувати, як Курбас вистояв у

складній життєвій ситуації під час арешту, допитів...

До цьогогорічного свята була підготовлена вистава «Вітри «Березоля»», показ якої проходив у театрі ім. Т. Шевченка. У її основі – сторінки біографії Леся Курбаса, поєднані з висо-

кою поезією. І це не дивно, адже і сам театр Курбаса був театром філософської думки і поетичної уяви.

Різноманіття ювілейної програми Курбасівського свята склали також і презентація фотоархіву театру «Березиль» 1926–1933 рр., і присвячена митцю експозиція в Літературному музеї, де були представлені унікальні історичні документи і фотографії, і книжкова виставка в Будинку актора, присвячена Курбасу і театру «Березиль».

Під час конференції наша театральна громадськість прийняла дуже важливе рішення про те, щоб звернутися до владних структур із пропозицією встановити в Харкові пам'ятник Лесю Курбасу. Адже в Києві і Львові такий пам'ятник є, а в Харкові, де є театр «Березиль», його немає.

С. І. Гордєєв, завідувач кафедри режисури ХДАК, заслужений діяч мистецтв України

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Леся Степанович Курбас

народився 12 вересня 1887 р. в місті Самбір (тепер Львівської обл.) в акторській сім'ї. Закінчивши філософський факультет спочатку Віденського, а потім Львівського університету, всупереч бажанням родини Курбас вирішив зв'язати свою долю з театром. Батьки Леся Курбаса були галицькими акторами, тож добре знали, який важкий і непевний шлях обирає син.

У 22 роки Леся Курбас дебютує на сцені, працює в гуцульському театрі Гната Хоткевича, Львівському театральному товаристві «Руська бесіда». 1915 р. у Тернополі організовує стаціонарний театр «Тернопільські театральні вечори». Невдовзі на запрошення Садовського переїжджає до Києва, де також організовує театр-студію, пізніше – «Молодий театр», три роки по тому збирає Київський драматичний театр, а 1922 р. засновує «Березиль». «Це був не просто театр, – як пише у своїх мемуарах один із видатних учнів майстра Р. Черкашин, – це був план культурної революції в українському театральному мистецтві».

Так, Леся Курбас рішуче виступав проти театального реалізму (наприклад, як у К. Станіславського), що, згідно з його переконаннями, придушував актора. Курбас намагався позбутися рутини, об'єднуючи в одне ціле ритміку й пластику дії, міміку й акробатичну гнучкість акторів. А декорації та костюми творили чудо у фресках кольорових форм відповідно до стилю п'єси: античного, романтичного, експресивного, символічного.

Замислена Лесем Курбасом програма мала на меті об'єднати широкі творчі сили акторів, режисерів, художників, театральних педагогів, дослідників театру, драматургів, критиків; розгорнути студійну, виховну творчу працю в режисерських лабораторіях, дослідницьких комісіях. До цієї ж програми входила організація першого в історії Музею українського театру, видання журналу, відкриття професійного театру на платформі лівих мистецьких течій.

Отже, лише геніальна людина могла замислити такий всеохоплюючий проект, своєрідний театральний космос. Як пише в своїй книзі «Ми, березилівці» Р. Черкашин, «творча думка Леся Курбаса перебувала в безперервному розвитку, випереджаючи час. За рухом його режисерської ідеї не встигали ні молоді учні, ні щирі однодумці з інших театрів. Доки вони зживалися з якоюсь із його дивовижних знахідок, Курбас уже зазірав у завтрашній день театру».

1926 року «Березиль» було переведено до Харкова – тодішньої столиці України. На ту пору режисером-новатором було уже блискуче поставлено «Гайдамаки», «Макбет», «Дядя Ваня», «Ревізор», а попереду були «Маклена Граса», «Мина Мазайло», «Народний Малахій»... Однак, незважаючи на свій мистецький престиж, «Березиль» і його керівник були зайвими, їхнє модерне мистецтво було непотрібне, а то й незрозуміле тогочасній владі. Тож 1933 року Леся Курбаса відсторонили від керівництва «Березолем», а згодом заарештовували і засудили на 5 років таборів. Лише через кілька десятиліть стало відомо, що Леся Курбаса було розстріляно 1937 року на Соловках.

Леся Курбас – це та особистість, котра дуже необхідна нам сьогодні, у тому часі, котрий для майстра був майбутнім. Він вірив у те, що театр здатен змінити світ, перетворити буденність людських душ на висоту. Сьогодні у всьому світі вивчають творчу спадщину ушлявленого режисера і педагога Леся Курбаса.

ДАРУНОК ХАРКІВСЬКИХ БІБЛІОГРАФІВ

25 лютого 2012 р. виповнилося 125 років з дня народження видатного режисера ХХ ст. Леся Степановича Курбаса.

Бібліографічний покажчик «Творчий спадок Леся Курбаса у ХХІ столітті» підготовлений до цієї славетної дати і містить публікації з 1988 по лютий 2012 рр.

Видання складається з 3-х розділів. У першому розділі «Творча спадщина Леся Курбаса» наведено бібліографічні відомості щодо його праць — статті, лекції, виступи, переклади, драматичні твори.

Другий розділ охоплює всю тематику видань про життєвий шлях, акторську, режисерську, педагогічну діяльність Леся Курбаса, його роль у розвитку театральної справи України, розкрито такі аспекти, як Леся Курбас і кінематограф, Леся Курбас і музика та ін. До цього розділу увійшли відомості про дисертаційні дослідження та деякі кіно-, теле-, радіопередачі, пов'язані з творчою діяльністю Леся Курбаса.

Основними принципами добору матеріалів для бібліографування були науковість, достовірність, оптимальна повнота. У процесі укладання покажчика використано фонди бібліотеки Харківської державної академії культури, Харківської державної наукової бібліотеки ім. В. Г. Короленка, Харківської міської спеціалізованої музично-театральної бібліотеки ім. К. С. Станіславського, бібліотеки Харківського національного університету мистецтв ім. І. П. Котляревського, Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія». Також надали інформацію бібліотека Національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого, Національний центр театрального мистецтва ім. Леся Курбаса, Музей-садиба Леся Курбаса (с. Старий Скалат, Тернопільська обл.), дослідники творчості Л. Курбаса з діаспори В. Ткач (США) та І. Макарик (Канада), театрознавці з Києва, Одеси, Львова. Укладачі

широко вдячні всім за допомогу. Дібраний матеріал свідчить перш за все про багатство фондів бібліотек Харкова. Звертались укладачі до електронних каталогів бібліотек України, Росії, досліджували ресурси Інтернету. Варто наголосити, що у виданні представлено 1290 позицій, більшість з яких супроводжується анотаціями.

У третьому розділі вперше наводяться архівні матеріали, згруповані за назвами установ, архівні фонди яких досліджувались — Харківського літературного музею,

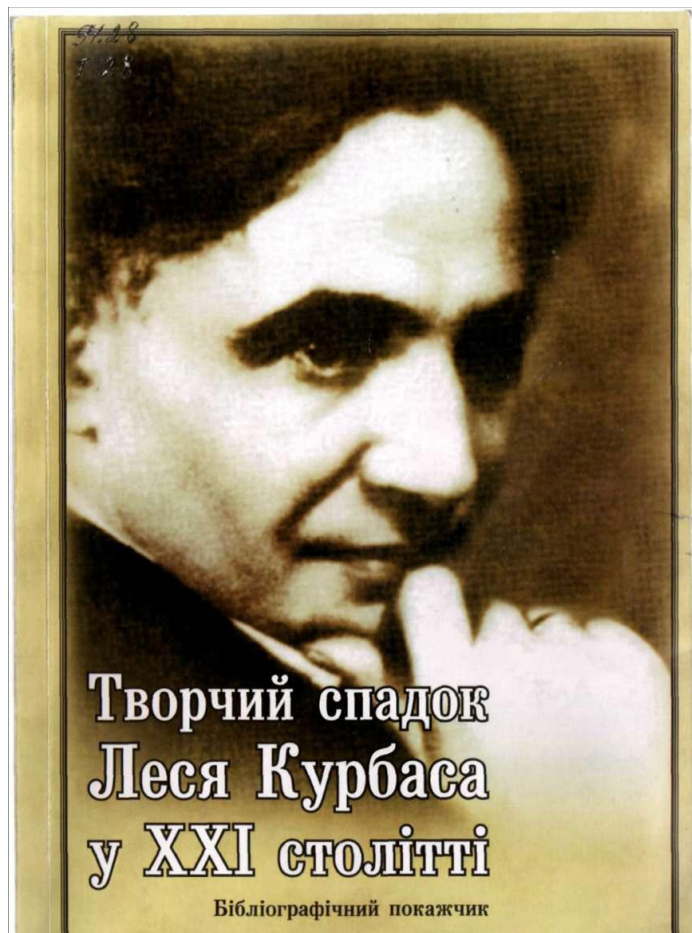
Харківського історичного музею, музею Харківського театру ім. Т. Г. Шевченка. До покажчика увійшли й матеріали В. М. Чистякової — дружини Леся Курбаса, з особистого архіву С. Гордєєва. Загалом архівні джерела складають 85 записів. Усі записи супроводжуються анотаціями, інколи дуже детальними, зважаючи на те, що ці матеріали раніше не публікувались і деякі з них складнодоступні. Сподіваємось, що публікація матеріалів з харківських архівів дасть поштовх для подальших досліджень архівних джерел у містах, пов'язаних з життям і діяльністю Леся Степановича Курбаса.

Допомогу фахівців Харкова з підготовки покажчика укладачі сприймають як повагу до творчого генія Леся Курбаса та пошану його пам'яті. Чим далі від нас (у часі) дата народження Л. Курбаса, тим ближче (у просторі) він стає до нас, зокрема і завдяки бібліографічним виданням.

Безпосередньо над укладанням покажчика працювали науковці та фахівці Харківської державної академії культури: завідувач бібліографічного відділу бібліотеки С. В. Євсеєнко, бібліограф О. М. Левченко та завідувач кафедри режисури, професор, кандидат мистецтвознавства, заслужений діяч мистецтв України С. І. Гордєєв. Наукову редакцію здійснив доктор мистецтвознавства, професор О. І. Чепалов. Рецензенти видання — доктор філософських наук, професор М. В. Дяченко, доктор мистецтвознавства З. І. Алфьорова.

Сподіваємось, що покажчик зацікавить театрознавців, бібліотечних фахівців, усіх тих, хто вивчає життя і творчість Леся Курбаса, кому не байдужа його доля, і тих, для кого дослідження його творчості стало сенсом життя!

С. В. Євсеєнко,
завідувач бібліографічного
відділу бібліотеки ХДАК

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА КУЛЬТУРОЛОГІВ

ВІД РЕДАКЦІЇ. Факультет культурології Академії культури не тільки влітку, а і протягом року організовує різноманітні види практичної підготовки для своїх вихованців. Спогади про безцінну практику залишаються в серцях студентів назавжди. У цьому щоразу переконуєшся, коли читаєш студентські відгуки, сповнені незабутніми враженнями та безмежною позитивною енергетикою. Тож про свою досить цікаву і незвичну цьогорічну практику – педагогічну – звітують студенти-четвертокурсники, майбутні культурологи!

Юлія БОЙКО:

– Академія культури завжди влаштовувала цікаві літні практики для культурологів. На I курсі ми вирушили в місто Керч, де відчули себе археологами-початківцями на розкопках античного міста Тиритака. Увесь II курс був присвячений вивченню традиційної української культури, тому й не дивно, що влітку ми поїхали в столицю українського гончарства – Опішню. Там ми мали змогу ознайомитися з місцевими особливостями створення глиняних іграшок та посуду, побути в ролі кераміста. Під час практики на III курсі ми об'їхали майже всю Західну Україну. Подорожі до міста Лева, в якому знаходилися 3 дні, ми відвідали Качанівський маєток, Густинський монастир, стародавнє місто Чернігів, столицю нашої держави Київ. Заїхали і до величних Кам'янця – Подільського, Хотина, Софіївки.

Цього ж року академія відійшла від традиції літніх практик і влаштувала нам викладацьку практику в школі серед навчального семестру. Навчати дітей мені випало в Харківському ліцеї мистецтв, який спеціалізується на підготовці юних мистецтвознавців, танцівників, музикантів та театралів. «Така собі маленька академія культури», – подумала я. У ліцеї мистецтв я провела 2 уроки на тему: «Епоха Високого Відродження» та «Життя і творчість Дієго Веласкеса». Свій

перший у житті урок мені було проводити дуже страшно. Я стояла посеред аудиторії і відчувала, що земля йде з-під ніг, боялася, що не зможу вимовити жодного слова, або скажу щось не те. Але я зібралася з думками і провела свій перший урок.

Вдруге проводити урок було вже набагато спокійніше. Я вирішила не нервувати і просто отримувати насолоду від процесу спілкування з дітьми. Моя тактика дала результат. Урок на диво вийшов дуже добрим, діти були активними і зацікавленими. Навіть мій керівник висловила подяку за професійне проведення заняття.

Анастасія ВОЛЧКОВА:

Два дзвінка і одна перерва.... Ось те, що невидимо відокремлює один урок від іншого: світ географії з її ландшафтами, країнами і незмінною картою на дошці від світу математичних гіпотенуз і цифр; простір славетних письменників від активного спорту, а зубріння безлічі граматичних правил від уроку художньої культури, сповненого архітектурою, картинами і неповторними і досі відомими діями.

Колись російський науковець і літератор В. Ключевський сказав: «Щоб бути хорошим ви-

кладачем, потрібно любити те, що викладаєш, і любити тих, кому викладаєш». Сьогодні ми відчиняємо двері у шкільний світ. Проте, вже не в іпостасі школярів або більших братів і сестер ... а в ролі тих самих викладачів, про яких так багато говорили класики. Проте ... поки що тільки практикантів.

Що перше спадає Вам на думку, коли згадуєте школу? Відповіді можуть бути найрізноманітніші. Як правило, кожен згадає шкільну парту, 45 хвилин уроку, – іноді нудного, іноді захоплюючого, – ... що ще? Дошку, крейду зошити, ручки ... шкільний журнал ... Ну що ще? Кумедних малюнків, хуліганів старшокласників і таке страшне слово «контрольна». Чи не так? Проте сьогодні мова про зовсім іншу школу. De iure – той же освітній заклад, а de facto – неймовірно творчо орієнтована структура, де немає місця нудному зубрінню і механічному відтворенню. Немає місця нівелюванню особистості, а є творчий підхід та орієнтація на специфіку кожної дитини. Це – Харківський ліцеї мистецтв. І це – місце нашої 29-ти денної практики. Хвилювання від того, що тепер не тебе вчать, а ти покликаний вчити, відчуває кожен практикант, який вперше зробив крок

у школу в ролі вчителя. Проте багато що залежить не тільки від настрою, а й від ставлення до справи. Кілька днів студіювання різноманітної інформації в бібліотеках та інтернеті, декілька першоджерел, артефакти, перегляд фільмів по темах, і вуаля! Плани-конспекти уроків готові! Головна проблема практиканта, що вперше зіткнувся зі вчителюванням – як викласти складне просто? Студенту, якого кілька років наполегливо вчили вищим науковим істинам, часом, це завдання здається неможливим. Однак... що ж на практиці? А на практиці раптом виявляється, що багато чого залежить від аудиторії. Заирнемо туди.

Звичайний шкільний клас, що чудово обладнаний новітньою технікою, приємно порадував, бо це означало одне: дітям можна не тільки розповідати матеріал, але й досить ґрунтовно підкріплювати його візуальними репрезентаціями. Що ж ... чекаємо дзвоника і входимо. Невелика за кількістю групка дітей з цікавістю вивчає новоприбулих практикантів. На губи мимоволі проситься посмішка від стількох серйозних облич, спрямованих на нас. Всі студенти, крім одного (зараз саме він буде

викладачем) сідають у кінець класу. Сьогодні їх завдання буде непростим: вони повинні не лише вислухати урок товариша, а й прорецензувати його в своїх звітах. Всі зосереджені. Новоспечений «викладач» з упевненістю виходить на середину класу. Варто було тільки почати! Діти за своєю сутністю мають чудові риси: щирість і самовідачу. Кілька хвилин викладу нової теми практикантом ... і у них спалахують очі: дискусія в 7-му, 8-му або навіть 6-му класі!? Чому б і ні! Після викладу основного матеріалу: сперечаємося, обґрунтовуємо, висловлюємо свою точку зору, ділимося враженнями і думками. А насамкінець не просто дивимося відеоматеріал, а й демонструємо свої творчі здібності (бо ж не дарма це ліцей мистецтв!). Ліпимо з пластиліна, малюємо античну архітектуру, складаємо середньовічні міраклі і абсолютно сучасні одититанам Відродження. Так! ... Так не просто запа'ятовується ... матеріал переходить у щось більше, ніж просто картина, просто архітектура, або просто скульптура. Так перед очима дітей оживає холодний мармур у руках Мікеланджело, мадонни Рафаеля посміхаються своїми ангельськими личками, а художники-перелвижники знову

і знову піднімають пензель, щоб продемонструвати красу своєї Батьківщини. У руках скульптора починає дихати глина, в устах вчителя слово несподівано починає грати всією своєю багатогранністю. Слово – живе. Очі дітей загоряються – вони не просто клас, вони – маленькі особистості, що вже мають свій погляд, свій характер, свої інтереси ... але що це? Дзвінок!? Ах, як же швидко, часом минає урок! ... Що там ви казали? – згадуєте про школу? ... Дошка, крейда ... зошити ... Як би не так! Два дзвінка і одна перевага... а між ними цілий світ. Неповторний світ уроку!

Анастасія КОЛМИКОВА:

– Школа... Як незвично знову опинитися в цій будівлі! Здається, що тільки нещодавно ми самі сиділи за цими партами, ходили шкільними коридорами... Незвично... Заходячи до ліцею мистецтв, де в нас і проходила практика, відчуваєш трохи інші відчуття, ніж коли сама вчилася в школі. Тепер я виступаю в зовсім новій ролі – ролі вчителя.

Перші дні практики ми просто намагалися пристосуватися до шкільного ритму життя. Слухаючи наших керівників, намагалися зрозуміти як же саме подати матеріал дітям, адже це зовсім нова форма роботи для нас. В академії ми проводили семінари, інколи брали участь у конференції, але все ж таки проводити урок – це інше: тут перед нами ще недосвідчена дитяча аудиторія.

От і настав той момент, коли треба самій вести урок. 45 хвилин здається так багато, а з іншого боку – так мало. Діти заходять до класу, зовсім ще малі, 5 клас, і вже трохи не по собі: як же привернути їхню увагу, як зробити урок цікавим? Урок розпочався... Тема – декоративно-прикладне мистецтво. Намагаюсь зробити урок нетрадиційним, використовую візуальний матеріал... І так приємно відчувати, коли дитячі очі пильно спостерігають за тобою, сліdkують за кожним твоїм словом. Це дає якусь внутрішню енергію, своєрідне задоволення.

ВИБІР НЕ З ЛЕГКИХ

Кожен із нас не раз замислювався над своєю майбутньою професією. Це вибір, який має зробити людина, аби легше розкрити свій талант та здібності впродовж життя. Але не кожному вибір професії дається легко. Дехто до кінця життя не може знайти те, чого прагне, а є й ті, хто, знайшовши, шукає ще. Він намагається не зупинятися на обраній професії і пробує себе в інших. Однією з таких людей є студентка групи 1-ТР, факультету кіно-, та телемистецтво Харківської державної академії культури, **Євгенія НАЙМАН**, яка навчається ще й на 4 курсі Юридичної академії ім. Ярослава Мудрого на суддю.

– Женю! Ким ти мріяла стати в дитинстві?

– Спочатку дуже хотіла бути акторкою, потім мене, так би мовити, поставили на «істинний шлях» десь у класі четвертому. З того часу в мене була мрія стати адвокатом. Але потім я змінила свої пріоритети і все-таки вирішила, що з мене вийде непоганий суддя.

– І все ж, останнє слово у виборі майбутньої професії було твоїм чи твоїх батьків?

– Взагалі-то – моїм. Батьки, звичайно, завжди казали, що юрист – це професія на все життя, і вони зробили певний внесок у мій вибір, але загалом – це було моє самостійне рішення.

– Як тобі навчання в Юридичній академії?

– Спочатку було цікаво, потім мені стало нудно. Але незважаю-

чи на це, я вважаю, що юридична освіта мені ще стане в нагоді і зайвою не буде.

– Коли і як ти збагнула, що хочеш спробувати себе в професії журналіста?

– Це трапилося на I курсі, коли батьки та друзі почали казати, що в мене є талант спілкування з людьми. Я комфортно почуваю себе на публіці та з мікрофоном. Я брала участь в різних заходах, в школі була президентом, пізніше – президентом клубу «Альянс» і ще багато іншого. Мене завжди щось ніби пов'язувало з публікою, тому я виступаю в клубі в ролі МС. І просто стало цікаво, а може,

журналістика – і справді моє?! Мені завжди подобалося слідкувати за журналістами улюблених програм, за їхніми рухами, мовленням. І були моменти, коли я намагалася відтворити це перед дзеркалом.

– Звідки ти дізналася про Академію культури?

– Просто шукала щось в Інтернеті і несподівано наштовхнулася на сайт академії, згодом – і факультету. Геніальна ідея, як завжди, спадає на думку – по закінченню III курсу навчання в Юридичній академії. Але все одно вирішила, що мені варто спробувати. Якщо зарахують – значить якісь здібності я все ж таки маю. Вирішила також для себе, що спроба в мене лише одна: так – так, ні – ні. Якщо ж вдасться, то намагатимуся досягнути чого напланувала собі.

– В якій професії ти хотіла б спробувати себе ще? Чому?

– Мабуть, у професії акторки. Я відвідую курси та майстер-класи з акторської майстерності, які мені дуже подобаються. До того ж, актори – це дуже різносторонні люди, цікаві та своєрідні.

Євгенія не зупиняється на досягнутому, постійно шукає себе, що і радить усім: «Помилайся, тільки не зупиняйся!»

Тетяна Столярова,
студентка I курсу ф-ту кіно-, телемистецтва

Мій шлях до Академії культури

У кожного є свій життєвий шлях, і я впевнений, що мій шлях до Академії культури був закладений ще з самого дитинства. Річ у тім, що я ніколи не хотів бути музикантом. Батьки віддали мене до школи мистецтв, яку я неодноразово намагався кинути, хоч здібності мої до музики завжди були чи не найкращими серед моїх однокласників, а в музичному училищі – серед однокурсників. Я спочатку співав, займався на різних музичних інструментах: грав на фортепіано, гітарі, а в музичному училищі – ще й на гобої та бас-гітарі... Отже, мені подобалося займатися музикою, але тоді я ще не бачив свого майбутнього в ній. Та коли збагнув, що музика – це

моє життя і що я в житті хочу займатися лише музикою, було пізно, бо вже всі вступні іспити в навчальних закладах закінчилися і мені нічого не залишалося, крім того, як чекати рік. Але цей рік став вирішальним у виборі вузу, бо я мав час обдумати всі «за» і «проти». І ось я дізнався від свого друга про існування Харківської державної академії культури і зрозумів, що хочу тут навчатися. І наступного року я приїхав до Харкова і з успіхом склав вступні іспити. І зовсім не жалкую про це, бо Академія культури змінила все моє життя.

Максим Криворучко,
студент 4 курсу заочного відділення ф-ту ММ

КАЛЕЙДОСКОП СТУДЕНТСЬКИХ НАУКОВИХ ДИСКУРСІВ

19-20 квітня у Харківській державній академії культури відбулася чергова Всеукраїнська науково-теоретична конференція молодих учених "Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття". В її роботі завжди беруть активну участь студенти, аспіранти, докторанти, викладачі. Детальну інформацію про роботу секційних засідань та звіт голови ради молодих учених, кандидата педагогічних наук, старшого викладача кафедри соціальної педагогіки Ю. В. Клочан читайте в наступному номері газети. На разі – калейдоскоп студентських дискурсів взагалі щодо щорічних наукових конференцій ХДАК та роботу секції «Історія світової літератури та мовознавства» зокрема:

Ярослава Яковлева, ф-т культурології

У кожної молодої людини в потаємній скарбничці саморозвитку завжди є особливі захоплення, такі яким радіє її серце, задля яких вона долає всі перешкоди, за допомогою котрих вона збагачує свій внутрішній світ, досягаючи балансу і гармонії. Таким захопленням для мене є щорічні студентські наукові конференції Харкова, особливо одна із них, що проходить у нашому вузі щовесни, у той час коли розквітає природа, сонце все більше і більше наповнює серця людей, а зорі поступово, невпевнено, проте все-таки з'являються на нічних горизонтах...

Моє наукове захоплення почалося давно... ще 2-гою весною у стінах академії... найулюбленіша секція-студія нашої ХДАКівської конфі – це, авжеж, секція літератури, яку рукоміць тримає під своїм лагідним крилом жінка з

ім'ям кохання та запалом у серці – Любов Сергіївна Мітіна...

Саме ця неймовірно «не така, як всі», жінка й привила до моєї вітряної душі сталу любов до літератури (не можу сказати про любов до книги, бо з егіди моєї бабусі я ще з дитинства скарифкований книгоман, хоча читати навчилася лише в школі), вона і відкрила моїй душі шлях до подібних конференцій. Ось такими лабіринтами я потрапила до лав щорічних учасників-борців секції літератури. І зовсім не шкодую!

Що дає мені виступ на конференції? По-перше, починаєш читати гарні книжки та знаходиш для себе улюблених авторів, по-друге, захоплюєшся обраною темою і живеш нею хоча б місяця зо три, по-третє, переживаєш шалений вихор емоцій, які проєктує твій мозок під час виступу в насичену думками атмосферу

аудиторії №8, так би мовити, переживаєш малесеньку революцію в собі, і нарешті четвертим пунктом є можливість продуктивної дискусії з колегами, що такі ж «захоплені», як і ти. Тому, як бачите, складається цей пазлик дуже файно.

Що можу сказати своїм молодшим колегам?! Беріть участь у конференціях – це корисно для здоров'я, а також для мозку й реалізації ваших маленьких геніальних ідей.

Світлана Івченко, ф-т культурології

– У мене завжди викликають захоплення і повагу ті конференції, де учасникам вдається розгорнути діалог: вступити в суперечку з доповідачем, висловити власну позицію, небанально її обґрунтувати. Загалом це і повинно бути метою конференції, а стала традиція мовчазного вислуховування-аплодування-кількох питань, поставлених без зацікавлення, а лише «для годиться», має викликати тільки сором.

Я можу сказати, що на секції «Історія світової літератури та мовознавства» і доповідачам, і слухачам завжди вдається зберегти баланс між діалогом та монологом. Ми маємо досить часу, аби вислухати кожного, і сакральна фраза, що супроводжується поглядом на годинник, «Регламент!» так ніколи і не звучить.

Слухачі мають чудову можливість зануритися в різноманітні національні, культурні та особисті світи письменників та письменниць..

ВІТАЄМО!

У ці весняні дні відсвяткувала свій 50-річний ювілей завідувач довідково-бібліографічного відділу бібліотеки **Світлана Василівна ВСЕЄНКО** – переможниця цьогорічного конкурсу «Бібліотекар року – 2011» у номінації "Кращий бібліографічний показник". Усі знають Світлану Василівну як щирю, порядну людину, гарного спеціаліста, професіонала, який виконує свою справу досконало. Колектив Харківської державної академії культури сердечно вітає іменинницю і бажає їй успіхів, натхнення, доброго здоров'я, нескінченної творчої енергії, нових творчих звершень і задоволення від плідної праці!

Академія культури святкує 200-річний ювілей Ч. Діккенса

ВІД РЕДАКЦІЇ. Класику англійської та світової літератури Чарльзу Діккенсу – 200 років. Не тільки в Англії, а й в Україні широко відзначили ювілей письменника. До святкувань приєдналися викладачі й студенти нашої академії. Так, 11 березня в актовому залі відбулося літературно-мистецьке дійство, присвячене ювілейній даті. Свято було організоване викладачем історії світової літератури Наталею Миколаївною Сімейкіною. Своїми враженнями про те, як же пройшов святковий захід, ділиться студент 1 курсу ФБІ Дмитро ІЧЕТОВКІН:

– Спочатку наша група з деяким небажанням прийняла запрошення на цей захід (після напруженого дня швидше хотілося бігти додому), але, прийшовши до зали, вже зацікавлено вбирала в себе атмосферу вікторіанської епохи. Невелика вступна промова була за Наталею Миколаївною. Далі слово перейшло до випускниці нашого факультету, яка розповіла про нетривіальну біографію письменника. Так, він народився в родині заможних батьків, і вони, помітивши його акторські здібності, буквально

змушували Чарльза розігрувати усілякі сценки і читати вірші. Але коли він потрапив на роботу до фабрики з виробництва вакси, то зіштовхнувся зі складнощами життя. На той час його родина збанкрутіла. З дитинства він почував ненависть до багатіїв і панівного класу в цілому. Література стала для нього тими сходами, що піднімають з ями.

Також у виступі були згадані найяскравіші його літературні образи: Ебенезер Скрудж – один із найбільших скнар у літературі, Олівер Твіст – хлопчик, який пробивався крізь злидні до щасливого життя.

Друга доповідачка, студентка 3 курсу, повідомила про його інтригуючі стосунки з жінками. У 24 роки він заручився з Кетрін Хогарт, але, за його словами, насправді він любив її сестру Мері, тому наполіг, щоб вона переїхала в їхній будинок. Але через рік, за його словами, вона трагічно померла від серцевого нападу в нього на руках. Він не зміг створити міцну сім'ю, незважаючи на те, що мав дев'ятьох дітей. Через 20 років його шлюб розпався. Остання його любов – Джорджина, яка оселилася в Діккенса в 1842 році,

їй тоді було 16, вона нагадувала йому Мері.

На конференції були висвітлені і теми екранізації його творів – «Олівер Твіст», «Різдвяна історія», «Скрудж», невеликі уривки яких були показані глядачам.

Заключний акорд вечора зробила Наталія Миколаївна. Вона розповіла про свою поїздку до Англії, зокрема Лондона, про історичні місця країни країни, де жив і творив Чарльз Діккенс. Її розповідь супроводжувалася цікавими фотографіями, які дали можливість і нам, хоча б віртуально, побувати у Чатемі великому місті графства Кент, де письменник провів своє дитинство), у Рочестері і церкві Діви Марії (де він бажав закінчити свій життєвий шлях), у будинку письменника у Ветхлі (де після його смерті майже нічого не змінилося, і зараз там така ж атмосфера і антураж, які були притаманні англійським домівкам 19 століття.

На цих позитивних фото-нотках конференція завершилася. Хоч і втомлені, але ми вже не поглядали тривожно на годинник, як на початку конференції.

ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ

ВІД РЕДАКЦІЇ. Завдяки такій рубриці, як «Поетична творчість», читачі нашої газети щоразу дізнаються про нові, і нові поетичні таланти, на які багата Академія культури. Утім серед студентських матеріалів, які постійно надходять до редакційної колегії, є не лише поетичні твори,

а й прозові, що вражають своєю красою і влучністю слова.

Тож вважаємо за необхідне започаткувати нову рубрику – «Прозова творчість».

ХОРОШІЕ НОВОСТИ

Я стою на автостанції, и мне страааашно так... Коленки дрожат. Звонит телефон.

- Ты где? Скоро? – спрашивает обеспокоенно он.

- Маршрутку жду, – говорю я.

- Ты на шестой платформе?

- На шестой, – мое терпение неистощимо сегодня.

- Номер – 2023. – напоминает он.

- Я помню. Не переживай. – Я стараюсь быть спокойной. Он нервничает. Я тоже.

А как там? Не знаю. И никогда не была в деревне. Почему-то представляются дома и заборы. И небо. Все.

Маршрутка раскрывает свое нутро и зовет меня внутрь, в душную полутемноту. Я захожу – все одиночные места заняты. Села у окна, прижалась к стеклу, спряталась от чужих взглядов.

Ехать долго, значит, можно ехать и не нервничать хотя бы час.

Мы проезжали села. Одно за другим. Чем дальше от города – тем больше заброшенных

домов, заколоченных ставней, проваленных крыш, зияющих дыр в стенах и высокого сорняка во дворах.

Некоторые дома словно стоят перед улицей на коленях, и в окнах, низко нависших над дорогой, при желании можно увидеть все.

Чем дальше в область – тем страшнее мне. Как меня там примут? Я совсем другая. А как там? Так же, как здесь, или совсем по-другому?

Въехали в небольшой городок, и, распахнув двери и люки выпустили из себя людей и воздух, надуханный чужими запахами до невозможности.

Место около меня освободилось (молодой парень в наушниках спал всю дорогу). Рядом со мной села молодая женщина.

Из города мы выехали удачно. Она молчала.

- День чудовый сегодня! Сонечко!

Мне не хотелось ни с кем говорить. Рот откроешь – потом не

Наталія ЦИГІЧКО,
студентка 5 курсу
факультету
бібліотекознавства

ПРОЗОВА ТВОРЧІСТЬ

закроешь. Я, конечно, вежливая, но трепаться не в настроении.

Смотрю искоса на нее. Она сидит, смотрит вдаль, и кажется, что она не здесь, а в прошлом. Сколько ей? 60? 70? «Бабуля», определила я для себя, и больше не думала о ней.

Она помолчала еще немного, а потом сказала:

- Земля ворухиться.

Все, я думаю. Приехали. Пытаюсь незаметно от нее отодвинуться, но некуда. С тоской смотрю на часы. Еще долго. Вздыхаю.

Бабуля улыбнулась. Так неожиданно-молодо. И я тоже. Она сказала:

- Так справді ж! Ворухиться! Вам, у городі, це непомітно, а у селі знаєш як! У мене в сараї дах провис, прогнувся.

- Ну, может, балка прогнила или еще что-то – говорю неуверенно я.

- Та ні, то стіни сіли. І дім мій сів. Раніше підвіконня мені отут були – проводить рукою по груди, - а тепер тут, - проводит по поясу юбки, - бачиш різницю?

Она говорит по-украински, пестрящими непонятными мне словами. Я пытаюсь отвечать ей тоже по-украински, но слова словно чужие, и язык деревенеет.

- А чому так? – спрашиваю я и словно перехожу на русский, потому что не могу подобрать слова. – Оползни?

Она, как и я, пытается говорить на одном со мной языке:

- Земля двигается! Ворочается, – потом запинается, и снова переходит на свой, родной:

- Ворухиться! Буває, лежиш собі в ліжку вночі, і здається, що тебе, немов у люльці, качає.

- А у вас дом большой? – почему-то меня раздрает любопытство. Я всматриваюсь в нее внимательней.

Маленького роста, с загорелым лицом и голубыми глазами, одновременно молодая и старая. Она была одета парадно-деревенски, такой обуви, как у нее, лет тридцать как нет в продаже. От нее пахло старыми, сладкими духами, чуть сильнее, чем нужно.

- Катерина Іванівна, - прерывает она паузу.

- Наташа, - отвечаю я. Она мне уже нравится.

- Дім... - отвечает она на мой вопрос, - старий, ще батько будував. Дерев'яний. Курей держу, коровка в мене, качечки. Якщо б ще дід не пив...

- Муж? – уточняю я.

- В разводі, - говорит хмуро.

- А почему ж вместе живете?

- Село, - говорит она, пожимая плечами. – Куди ж йому подітися?

Я молчу. Я не знаю. Я в первый раз в деревню еду, и поэтому я пытаюсь побольше узнать от нее, чтоб хоть представить, как там.

- Як прийде п'яним, так хоч ховайся... Може і на мене з кулаками, добре коли не одна з ним, діти в хаті. Одного разу я зачинилася від нього, так він двері бензопилкою вирізав, а вдруге і хату підпалив.

- Как же так? – удивляюсь я и не верю одновременно.

- Так воно ж п'яне, що ж воно розуміє... Заради дітей живу. В мене два сини і донька, - улыбается, - меншому двадцять... А ті вже великі, свої сім'ї... Троє онуків.

Она улыбается.

Я смотрю на нее, люблюсь. Так сколько же ей? Спросить неловко.

- Тобі скільки? – спрашивает она

- Двадцять, - отвечаю я.

- Коли мені було стільки ж, мій доньці вже було два роки... Тяжка в мене доля, - говорит она тихо, - і життя в селі ох і важке... Я пенсіонерка, працюю на двох ставках. Хочу, щоб син вивчився. Я все життя працювала в лікарні, медсестрою у фізіотерапії. До мене йшли зі всіма хворобам... А потім мене сократили, - она вздыхает. – А тепер працюю у територіальному центрі, їзду по старих, вони у мене майже все лежачі...

А батько мій пив, бив нас із мамою, ми від нього ховалися...

О своих бедах рассказывала легко и спокойно, с юмором, как будто не о себе, а о ком-то другом. А ведь ей и вправду от жизни досталось. И позвоночник больной, и муж непутевый, и у сына жена не такая, и корова не доится...

И не вызывала она во мне жалости. Потрясающая женщина. С большой буквы.

- Хороші новини, - говорит она, - молодший син сьогодні невістку привезе.

В сердце тревожно кольнуло. Спешу переменить тему:

- А где вам выходить?

- У Катериновці, - отвечает она.

- И мне тоже. С вами выйду, а то заблудиться боюсь, в первый раз в деревню еду.

Она посмотрела на меня, как в первый раз, и, похоже, в ее сердце

кольнуло. И она снова улыбнулась мне.

Я смотрю на ее руки. Они натружены, в мозолях, пальцы искривлены болезнью. Я кладу свою ладонь ее. Так и едем. Молчим.

У нее звонит телефон. Находит его не сразу, прижимает к уху.

- Так! Я у автобусі. Скоро буду. Купила все, що ти просив. Ні. А яка вона? Не бачу. Та я без окулярів, сину.

Звонит телефон у меня.

- Где ты? – спрашивает он у меня тревожно.

- В автобусе.

- Я жду тебя на остановке, - дрожь в его голосе немного унялась. – Ты скоро?

- Да, я с женщиной выйду, - ответила я.

- Ну хорошо, приезжай скорее, жду.

Мы въезжаем в село, большое, раскидистое, зеленое, с маленькими, после города, домиками. У меня колотится сердце. Страшно.

А она смотрит на меня и улыбается.

Мы выходим из автобуса в центре деревни, где остановка, дом культуры, школа, детский садик, клуб, кафешки, палаточки – все прижимается друг к другу тесно, сжесившись.

Она отходит немного в сторону, а я стою, как испуганный попугай, взъерошенная.

Он встречает меня радостно, обнимает, целует.

- Как доехала?

- Нормально. – на душе моей становится легче и теплее.

- Тут должна была с тобой моя мама ехать... - его взгляд блуждает в толпе приезжих. – Мама!

Он идет к ней, приводит ко мне и представляет:

- Мама, это Наташа. Наташа, это мама – Катерина Ивановна.

Она подмигивает мне озорно и улыбается.

- Очень приятно, - говорю я.

- И мне, - она говорит уже по-русски.

И мы идем потихоньку домой, и я еще не знаю куда, но верю, что там хорошо. У нее звонит телефон, она отстает немного и говорит с кем-то, и я не могу ничего разобрать, только слышу:

- Хороші новини. Син невістку привіз. Наташа...

*«Бурсацький узвіз»,
газета для студентів
і співробітників ХДАК
Засновник – колектив
Харківської державної
академії культури
Газета зареєстрована в
Головному управлінні юстиції
у Харківській області.*

*Свідоцтво:
ХК №1520–261 Р
від 12.05.2009 року
Адреса редакції: 61993,
м. Харків, Бурсацький узвіз, 4.
Тел.: 731–32–82; 771–04–30
Тираж – 200 примірників
Видавець – ХДАК*

*Керівник проекту:
А. О. Рижанова
Головний редактор:
І. А. Куриленко
Редакційна рада: О. М. Білик,
О. М. Сухорукова, В. Х. Закіров,
А. Компанієць, М. Статівко.
Комп'ютерна верстка та
дизайн Н. Ю. Цигічко.*